

Hvad pandemien lærte os om bynatur

Biler og fly stod stille, og fuglene kunne høres i byen, mens der var trængsel i de grønne områder. Selvom vi hurtigt vendte tilbage til normalen, tilbringer danskerne fortsat mere tid udenfor og søger i høj grad naturen, også selvom de bor i byen.¹ Der er pres på bynaturen – men her kan vi lære af pandemiens tryktest.

Af **Marie Stender**,
seniorforsker, og
Sirid Bonderup,
post doc, BUILD,
Aalborg Universitet

I forskningsprojektet Respond², støttet af Realdania, undersøgte vi de langvarige konsekvenser af covid-19-pandemien i hverdagen og det byggede miljø, herunder vores forhold til bynatur og andre arter. Vi lavede surveys blandt repræsentative udsnit af danskerne, gennemgik dagbøger indleveret til Nationalmuseet og lavede feltstudier i Københavns tætte byområder.

Tre læringer står centralt:

1. Der er kamp om pladsen i de grønne byrum

Mange blev trætte af den tætte by, og de, der kunne, flygtede i sommerhus. Det, der især kendetegnede coronatiden i den tætte by, var dog, at tingene blev vendt på hovedet: København blev en spøgelsesby, hvor der før var byliv og turisme, mens trængslen var størst i de rekreative rum, som før var 'byens lunger'. For eksempel Søerne, hvor strømmen af fodgængere var så tæt, at folk måtte ensrettes og gå med meters afstand som blandt fanger i

en fængselsgård. De lavede trampestier på de græsklædte skrån timer for at undgå hinanden, og snart fik parkforvalterne klager fra folk, der var faldet over kastanjetræernes rødder på de nye, uregulerede trampestier. Mens samværet med kolleger og venner blev begrænset, steg antallet af byens firbenede beboere. Det skabte konflikt, når byens grønne områder blev fyldt til randen af både byboere, coronahunde og deres afføring. Som en kvinde på Vesterbro beskrev det:

"Der er næsten ikke noget plads på Vesterbro til, at du bare kan være dig selv (...) Og så kom der jo mange hunde i den periode, hvis du ser Sdr. Boulevard, så er der næsten ikke græs, fordi folk går så meget med deres coronahunde, og der er hundelorte overalt"

Også i Nordhavn blev de få kvadratmeter grønt mellem store flader af beton og fliser en slagmark for flerartslige konflikter. For hvem har mest ret til bynaturen: hunde, ældre, børn, den uspecifikke 'biodiversitet' eller dem, der foretrækker en ren og pæn bynatur?

2. Når bynaturen skal performe effektivt, skal den driftes intensivt

Midt i disse kampe om pladsen står alle de fagpersoner, der har ansvaret for de urbane lommer af natur. Der skal intensiv drift til, hvis bynaturen skal performe effektivt nok til at opfylde bare nogle af de behov, både menneskelige og mere-end-menneskelige brugere har. En stor del af deres arbejde består i at mediere i konflikterne mellem brugere.

Bynaturens menneskelige brugere forventer typisk en idyllisk bynatur – grøn, frodig og farverig, men natur er andet og mere. Vi tog en biolog med på byvandring for at få indblik i de mange arter, der ikke kan klage til kommunen. Han understregede, at de hjemmehørende arters levesteder ikke altid er grønne og dekorative, men kræver mere plads og symbioser med andre arter. Når væltede træer lades ligge som hjemsted for insekter, eller naturen viser sig fra sin mere brutale side i form af døde dyr, afføder det imidlertid ofte klager eller kræver intensiv kommunikation. Ikke al bynatur er lige velkommen, og pandemien skærpede dette: Hverken skrald eller råd, død og naturlige nedbrydelsesprocesser passede til byboernes skærpede sans for hygiejne.³

Uanset om vi forventer renlighed, frodighed eller 'naturlighed' af bynaturen, fordrer det intensiv drift og ressourcer. Som en driftsansvarlig i Nordhavn påpegede, kræver det intet mindre end én ansat fuld tid hele året at holde parkeringshusets vertikale have grøn og samtidig sørge for, at den ikke vokser indad og gør det svært at parkere.

3. Bynatur er en illusion – men den virker

Stigende urbanisering og presserende biodiversitetskriser giver øget fokus på bynatur. For byboerne skal den helst være synlig, grøn og frodig, også selvom det ikke nødvendigvis er det, der reelt gavner biodiversiteten mest. Ofte trives de trængte arter i mere nøjsomme omgivelser, fx en gammel grusgrav i fred for mennesker. Man kan spørge, om bynaturen så burde afspejle dette for at lære os om naturen? Eller vi tværtom skal give byboerne den driftstunge, frodige natur, de drømmer om, så de bliver i byen, i stedet for at invadere nyt areal med deres bygninger, asfalt, trampestier, soundbokse og takeawayemballage?

Insekthoteller og blandede 'vilde' arter er p.t. det typiske billede på bynatur og biodiversitet. Selvom det i høj grad er en illusion, en urbant iscenesat 'naturtemapark', er den alligevel vigtig for at minde os om relationen til alle de andre arter, vi deler planeten med.

Som en plejehjemsbeboer i De Gamles By på Nørrebro sagde om stedets plante- og fugleliv: *"Ja, dyr er ærlige, der er ikke noget bøvl med dem. Det er himmerige! Og så inde midt i byen! Det er det her, jeg lever for i mine sidste år, jeg kunne bo hernede."*

¹ Christensen et al. (2024). Pandemiens spor: Hvordan forandrer corona livet i det byggede miljø. Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet. BUILD Rapport Bind 2024 Nr. 05.

² Projekt RESPOND – Rammerne for den nye hverdag – Aalborg Universitet.

³ Stender, M., & Bonderup, S. (2025). Multispecies architecture in post-pandemic urban nature: Three typologies of connectedness. I Structures and Architecture: REstructure REMaterialize REthink REuse (1. udg., s. 1081-1088). Taylor & Francis.

